

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás elméleti és gyakorlati kérdései

Szerző:

dr. Ruzinkó Judit

Budapest, 2026.március 7.

I. Bevezetés

„A szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes jelenléte és támogatása, az, hogy a gyermek mindkét - gondozó és különélő - szülőjét maga mellett tudhassa, rájuk számíthasson, és mindkettőjüktől megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást.”¹ A kapcsolattartás célja a különélő szülő és a gyermek közötti családi kapcsolat fenntartása, a gyermek fejlődésének és nevelésének a különélő szülő általi figyelemmel kísérése és segítése².

A kapcsolattartás fenti céljai akkor tudnak érvényesülni, ha a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás rendszeresen megvalósul, a kapcsolattartás elmaradására csak kivételesen kerül sor, és az elmaradt kapcsolattartás pótlására lehetőség szerint minél hamarabb sor kerül.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárást 1997. november 1-től 2020. február 29-ig a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (Gyer.) szabályozta. A jogalkotó az eljárás hatékonyabbá tétele és az eljárási garanciák növelése érdekében a 2019. évi CXXVII. törvénnyel kiegészítette a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényt (Bnptv.), és a 7/A. fejezet beiktatásával az addig gyámhatósági hatáskörben lévő eljárás átkerült a bíróság hatáskörébe. A Bnptv. 7/A. fejezet rendelkezései 2020. március 1-jén léptek hatályba, és annak szabályait a hatálybalépését követően indult ügyekben kellett alkalmazni.

A hatáskörváltozás hatálybalépésének körülményei közül mindenképpen ki kell emelni, hogy míg 2020. március 1-jén került az eljárás bírósági hatáskörbe, a kormány 2020. március 11-én hirdette ki a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III.11.) Korm. rendeletet, majd 2020. március 23-án az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a végrehajtással kapcsolatban teendő intézkedésekről szóló 57/2020. (III.23.) Korm. rendeletet. Utóbbi rendelet 6. § (2) bekezdése rögzítette, hogy a gyermek átadására és elhelyezésére vonatkozó bírósági határozat, bíróság által jóváhagyott egyezség - ide nem értve a gyermek átadása kapcsolattartásra vonatkozó határozat - végrehajtása esetén eljárási

¹ 3067/2021. (II.24.) AB határozat

² Gyer. 27. § (1) bekezdés

cselekmény, intézkedés nem foganatosítható, ha azt olyan helyen kellene foganatosítani, amely járványügyi intézkedés hatálya alatt áll.

A megváltozott körülmények számos addig nem tapasztalt nehézség állították a szülőket és az eljárásban éppen csak néhány hete eljáró bíróságokat egyaránt. A Covid járvány hatásaként ebben az időszakban jó néhány kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban hozott határozat került az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panasz keretében. Az alkotmányjogi panaszok vitathatatlan eredménye, hogy az Alkotmánybíróság a szülő - gyermek kapcsolatot, a gyermek kapcsolattartáshoz való jogát, a családi élet fogalmát és a különélő szülőnek a gyermek életében betöltött szerepét több határozatában is vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magánszféra-védelem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés], valamint a gyermeknek a gondoskodáshoz [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés] és a szülőnek a neveléshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés] részeként alapjogi rangra emelt jogosultság³.

Az Alkotmánybíróság a kapcsolattartás megvalósításának számos, a végrehajtási eljárások során felmerülő részletkérdésével is foglalkozott, mely eljárások eredményeként határozatában megállapította, hogy a kapcsolattartás pótlásának elrendelése során elsődlegesen mindig a gyermek legjobb érdekét kell szem előtt tartani⁴. A kapcsolattartás céljának megvalósulása és zavartalansága érdekében szükséges a gyermek azon igazolványainak átadása, amelyekre a konkrét kapcsolattartás ideje alatt szükség lehet. Ez olyannyira magától értetődő, hogy ennek külön előírására nincs feltétlenül szükség az egyezségben, vagy a hatósági/bírósági határozatban. A kapcsolattartás zavartalanságának a követelménye lefedti ezt⁵.

A Bnptv. értelmezésével kapcsolatos fontos kérdésben foglalt állást az Alkotmánybíróság azzal, hogy megállapította, a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontjának van olyan lehetséges értelmezése, amely lehetővé teszi az elmaradó kapcsolattartás pótlásának bíróság általi elrendelését, és ezáltal a külön élő szülő Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti jogának érvényesítését akkor is, ha a kapcsolattartás eredeti időpontjához képest már több mint hat hónap eltelt, mely élethelyzet már önmagában a

³ 3067/2021. (II. 24.) AB határozat

⁴ 3066/2022. (II.25.) AB határozat

⁵ 3351/2022. (VII.25.) AB határozat

bíróági eljárások időtartamából következően is a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti, Bnptv. szerinti nemperes eljárások jelentős részét szükségképpen érinti⁶.

A bíróági hatáskörbe került eljárást és a Bnptv. egyes szakaszainak az értelmezését a fenti Alkotmánybíróági határozatok a hatáskörváltozást követő időszakban jelentős mértékben formálták. Az elmúlt lassan hat év tapasztalatai azt mutatják, hogy a törvény alkalmazása és a végrehajtási eljárás lefolytatása az élet sokszínűségére tekintettel továbbra is számtalan esetben állítja kihívások elé a bíróságot, időről időre merülnek fel olyan helyzetek, melyek a gyermek érdekének, a törvény céljának és a körülményeknek az együttes mérlegelését nehezítik.

A jelen tanulmány célja, hogy a hatályos szabályozás rövid áttekintését követően ismertesse azokat a kérdéseket, amelyek az elmúlt évben a szolgálati helyem szerinti bíróságra érkezett ügyek vizsgálata során leggyakrabban felmerültek, valamint bemutassa az ezekre adható lehetséges válaszokat.

II. A kapcsolattartás szabályozása a hatályos jogszabályok alapján

Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata alapján a kapcsolattartáshoz való jog az Alaptörvény magánszféra-védelméhez, a gyermek gondoskodáshoz valamint a szülők neveléshez való joga részeként alapjogi rangra emelt jogosultság.

A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. LXIV. törvény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) 9. cikk 3. pontja rögzíti a gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekeivel ellentétes. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke értelmében minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve, ha ez az érdekeivel ellentétes.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a kapcsolattartást a szülői felügyelet gyakorlása körében külön pontban és részletesen szabályozza, nemcsak a különélő szülő, hanem a más

⁶ 14/2023. (VII.24.) AB határozat

kapcsolattartásra jogosult hozzátartozók vonatkozásban is. A Ptk. a Gyer. szabályaival⁷ kiegészítve részletesen meghatározza a kapcsolattartás célját, tartalmát, a kapcsolattartás szabályozásának, pótlásának, megváltoztatásának, korlátozásának és megvonásának szabályait.

A Ptk. 4:178. § (1) bekezdés egyértelműen rögzíti, hogy a gyermek jogosult a különélő szülővel személyes és közvetlen kapcsolatot fenntartani. A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani. A (2) bekezdés értelmében a különélő szülő oldaláról a kapcsolattartás egyszerre jog és kötelezettség.

A kapcsolattartásra a Ptk. alapján nemcsak a szülő, hanem a nagyszülő és a testvér, kivételes esetben a szülő testvére és a szülő házastársa is jogosult⁸, egyben rögzítésre került, hogy ezen személyek kapcsolattartási jogát nem érinti az, ha az a házasság, amelyből az örökbe fogadott gyermek származik, a gyermek szülőjének halála folytán szűnt meg, és a házastárs a másik házastárs korábbi házasságából származó gyermeket fogadja örökbe⁹. A Ptk. a kapcsolattartásra jogosultak körét tovább bővíti azzal, hogy a kapcsolattartásra kérelemre feljogosítható a volt mostohaszülő, nevelőszülő, gyám és az is, akinek a gyermekre vonatkozó apasági vélelmét a bíróság megdöntötte¹⁰. Utóbbi rendelkezések egyértelműen kifejezésre juttatják a gyermek azon érdekét, hogy az őt nevelő személyekkel akkor is fennmaradhasson a személyes kapcsolata, ha arra egyébként a megfelelő rokoni kapcsolat hiánya miatt nem lenne jogosult.

III. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat

A kapcsolattartás végrehajtás körében a Bnptv. alapján kizárólag a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását lehet kérni. A Ptk. 2022. január 1-je óta szabályozza a váltott gondoskodást¹¹, azonban ezt megelőzően sem zárta ki, hogy a szülők a szülői felügyelet közös gyakorlása mellett - sőt, akár annak hiányában is - abban állapodjanak meg, hogy a gyermek ugyanannyit időt tölt mindkét

⁷ Gyer. IV. fejezet

⁸ Ptk. 4:179. § (1) bekezdés

⁹ Ptk. 4:179. § (2) bekezdés

¹⁰ Ptk. 4:179. § (3) bekezdés

¹¹ Ptk. 4:164. § (1) bekezdés és 4:167/A. § (2) bekezdés

szülővel¹². A váltott gondoskodás törvényi nevesítését és annak szabályozását megelőzően a szülők ilyen tartalmú egyezsége a váltott gondoskodást gyakran kapcsolattartásként szabályozza.

A Ptk. 2022-es módosítása egyértelművé tette, hogy a szülői felügyelet közös gyakorlása és a gyermek felváltva, azonos időtartamban való gondozása nem kapcsolattartás, ebben az esetben egyik szülő sem minősül különélő szülőnek és gondozó szülőnek sem. A szülők jogai és kötelezettségei a gyermekkel kapcsolatban azonosak, a szülők a gyermeket mindketten nevelik és gondozzák, a megállapodásuk vagy a bíróság döntése csupán az önállóan gyakorolható gondozási idő mértékét határozza meg.

A bíróságnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot vizsgálnia kell, és az abban foglaltakat nem a megnevezésük, hanem a tartalmuk szerint kell figyelembe vennie. Nem minősül kapcsolattartásra vonatkozó határozatnak a felek olyan tartalmú egyezsége, melyben a gyermekkel kapcsolatos szülői felügyelet közös gyakorlásában és a váltott gondoskodásban állapodnak meg akkor sem, ha ezt követően a váltott gondoskodás részletes szabályait kapcsolattartásként nevesítik. Ezen nem változtat az sem, ha az oktatási szünetek időtartamát és az ünnepeket időszakos kapcsolattartásként szabályozzák, és rendelkeznek adott esetben a kapcsolattartás pótlásáról is. Amennyiben a határozat tartalma alapján az egyértelműen a váltott gondoskodás szabályait rögzíti, nem minősülhet kapcsolattartásra vonatkozó határozatnak.

A gyermek érdekében ugyan felmerült a lehetősége annak, hogy a kapcsolattartás végrehajtásához hasonlóan legyen eljárás a váltott gondoskodás szabályainak megszegése esetére is, azonban ez eddig nem valósult meg, és annak ellenzői éppen azt hangsúlyozzák, hogy a közös szülői felügyelethez és a váltott gondoskodáshoz megkívánt szülők közötti szoros együttműködéssel teljes mértékben ellentétes lenne egy erre irányuló végrehajtási eljárás.

A bíróság tehát vizsgálja a kérelemmel érintett határozat tartalmát, és amennyiben azt állapítja meg, hogy az nem kapcsolattartás szabályozására vonatkozik, a kérelmező kérelmét elutasítja.

¹² BH2020. 11.

IV. A kapcsolattartás végrehajtása iránti kérelem

IV.1. A bíróság hatásköre és illetékessége

A Bnptv. 22/A. § (3) és (4) bekezdése alapján az eljárás a gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti járásbíróság hatáskörébe és illetékességébe tartozik, annak megindítására a kapcsolattartásra jogosult és a kapcsolattartásra kötelezett egyaránt jogosult¹³. A Bnpt. 22/A. § (5) bekezdése egy kiegészítő szabályt fogalmaz meg arra az esetre, ha az illetékes bíróság a főszabály alapján nem állapítható meg, mely esetben az eljárás a Budai Központi Kerületi Bíróság illetékességébe tartozik. A Bnptv. fenti szakaszai alapján az illetékesség kizárólagos, így a Bnptv. 1. § (1) bekezdése¹⁴ szerint mögöttes szabályként nem érvényesülnek a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 25. §-ban szabályozott általános illetékességi szabályok.

A Bnptv. illetékességi szabályai a gyermek érdekeinek szem előtt tartásával kerültek meghatározásra, annak célja, hogy a végrehajtási eljárást az a bíróság folytassa le, amely a gyermekhez a legközelebb van, így szükség esetén az egyes eljárási cselekményeket a legkönnyebben tudja elvégezni. Az illetékesség meghatározása körében a gyermek lakóhelyének vagy tartózkodási helyének meghatározása viszonylag egyszerűnek tűnik, azonban alkalmanként mégis okoz problémát.

A kapcsolattartást szabályozó határozat meghozatala, az akár a felek bíróság vagy gyámhatóság által jóváhagyott egyezsége, akár a bíróság vagy gyámhatóság határozata, akár egy peres eljárás alatt hozott ideiglenes intézkedés, és a végrehajtás elrendelése iránti kérelem előterjesztése közötti időben a gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye változhat, mely nem feltétlenül jelenti a gyermek lakcímkártyáján szereplő adatok megváltozását.

A Bnptv. 1. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 30. § (1) bekezdés alapján a bíróság illetékességének megállapításánál a kérelem benyújtásának időpontja az irányadó. A (2) bekezdés szerint a bíróság az illetékesség hiányát hivatalból veszi figyelembe, míg a (3) bekezdés értelmében az illetékességnek vagy az illetékesség hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát a bíróság csak akkor vizsgálja, ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkeznek, vagy ha azokat az ellenfél vitássá teszi.

¹³ Bnptv. 22/A. § (2) bekezdés

¹⁴ A bírósági polgári nemperes eljárásokban - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályait a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel kell alkalmazni.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (Nyvtv.) pontosan meghatározza mind a lakóhely, mind a tartózkodási hely fogalmát. Az Nyvtv. 5. § (2) bekezdése értelmében a lakóhely annak a lakásnak vagy szállásnak a címe, amely a polgár állammal, továbbá a természetes és jogi személyekkel, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel való hivatalos kapcsolattartása, valamint lakóhelyhez kötött jogai és kötelezettségei megalapozásául szolgál, míg az 5. § (3) bekezdése szerint a polgár tartózkodási helye annak a lakásnak a címe, ahol a polgár - a lakóhely-változtatás szándéka nélkül - három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik. A fentiek értelmében a lakóhely tehát az a lakás, amelyet a polgár és az állam közötti kapcsolattartás érdekében ekként bejelentenek, és nem fogalmi eleme a lakóhelynek az életvitelszerű ottlakás¹⁵.

A lakcímkártyán szereplő cím az esetek igen nagy részében nem annak az ingatlannak a címe, ahol a gyermek életvitelszerűen lakik, és ez különösen igaz akkor, amikor az egyik szülő a per előtt vagy alatt a gyermekkel együtt elköltözik az utolsó közös lakóhelyet képező ingatlanból. A Bnptv. és a Pp. sem utal az Nyvtv. rendelkezéseire, így amikor a bíróság az illetékességét vizsgálja, nem az Nyvtv. rendelkezéseit, hanem azt a tényt kell figyelembe vennie, hogy pontosan hol van az a lakás, amelyben a gyermek ténylegesen lakik. Amennyiben a felek nyilatkozata ebben a kérdésben eltér, a bíróságnak tisztázni kell az ellentmondásokat és meg kell határoznia a gyermek lakóhelyét vagy tartózkodási helyét az illetékesség megállapítása érdekében. Amennyiben a bíróság az illetékessége hiányát állapítja meg, a kérelmet át kell tennie az illetékességgel rendelkező bíróságra.

IV.2. A kérelem benyújtásának határideje és annak tartalma

A Bnptv. 22/B. § (3) bekezdése alapján főszabály szerint a kérelmet a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegésétől, vagy annak a kérelmező tudomására jutásától számított 30 napon belül kell előterjeszteni. A kapcsolattartás pótlására irányuló kérelmet a pótlásra megállapított legközelebbi megfelelő határidőtől kell számítani.

A fenti szabályok egyértelműnek tűnnek, ugyanakkor a gyakorlatban problémát tud jelenteni, hogy pontosan mire irányul a kérelmező kérelme, és annak alapján a határidőt pontosan honnan kell számítani.

¹⁵ Kúria Pkk.III.24.878/2022/2.

Gyakran előfordul, hogy a szülők közötti konfliktus miatt a kapcsolattartás elmaradása nem egy egyszeri jelenség, hanem arra sorozatosan kerül sor. A kérelmező szülő ilyen esetben általában nem minden megghiúsult kapcsolattartás után indítja meg a végrehajtási eljárást, hanem néhány alkalmat kivárva több elmaradt kapcsolattartás körében egy eljárást megindítva kéri a végrehajtás elrendelését.

A bíróságnak ebben az esetben valamennyi kapcsolattartási alkalom vonatkozásában vizsgálnia kell a határidő megtartottságát. Amennyiben a kérelmező kérelme akár csak részben is elkészt, a Bnptv. 1. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 176. § (1) bekezdés i) pontja¹⁶ alapján a kérelmet vissza kell utasítania tekintettel arra, hogy a Pp 176. § (3) bekezdés értelmében a kérelmet akkor is vissza kell utasítani, ha a visszautasítás a kérelemnek csak valamely részét érinti. Amennyiben erre nem a kérelem beérkezésekor nem kerül sor, az az eljárás későbbi szakaszában, így akár a másodfokú eljárás során, az eljárás Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja szerinti megszüntetéshez vezet.

A határidő megtartottságát nehezebb megállapítani akkor, ha a kérelmező a végrehajtás iránti kérelemében a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdésében foglalt végrehajtási módok közül egyszerre több alkalmazását kéri.

A jogalkalmazás során felmerült a kérdés, hogy a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdésének a) és b) pontját a végrehajtásra irányuló határozott kérelem körében lehet-e együttesen kérni, vagy a két pont kizárja egymást. A Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontja alapján, ha a bíróság megállapítja, hogy a kérelmezett megszegte a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, a végrehajtást elrendelő végzésben a kérelmezettet felhívja, hogy a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget. A b) pont alapján a bíróság arra hívja fel a kérelmezettet, hogy a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartás pótlását a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül biztosítsa, és megjelöli a pótlás végső határidejét.

Az első esetnek nyilvánvalóan nem, míg a másodiknak nyilvánvalóan feltétele, hogy a kapcsolattartás pótlására megszabott idő elteljen. Ez esetben azonban a Bnptv. 22/B. § (3) bekezdésében a határidő számításának kezdő időpontja két különböző időpont.

¹⁶ A bíróság - hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve - a keresetlevelet visszautasítja, ha a felperes a perindításra jogszabályban megállapított határidőt elmulasztja

A bírósági gyakorlat egyértelműen foglalt állást abban a kérdésben, hogy a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak végrehajtását lehet egy kérelemben kérni. Annak eldöntése, hogy a végrehajtás ezen két jogkövetkezmény alkalmazásával elrendelhető vagy sem, a kérelem érdemi vizsgálata körébe tartozik. Ennek során azt kell vizsgálni, hogy a kérelmezett neki felróható okból megszegte-e a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat, azaz az a) pontban foglalt jogkövetkezmény szempontjából határidőben nem tett eleget a kapcsolattartási kötelezettségének, míg a b) pontban foglalt jogkövetkezmény szempontjából nem biztosította határidőben az elmaradt kapcsolattartás pótlását. Amennyiben bármelyik megállapítható, abban a körben a végrehajtás elrendelésének helye van.

A határidő megtartottsága körében a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől számított 30 napon belül előterjesztett kérelem biztosan határidőben előterjesztett, a pótlásra megállapított határidő lejártát vagy annak hiányát nem a kérelem visszautasítása, hanem annak érdemi elbírálása körében kell figyelembe venni.

A konkrét végrehajtási eljárás során a kérelmező szeptember 23-én terjesztett elő végrehajtás iránti kérelmet a szeptember 11-16. között elmaradt kapcsolattartás vonatkozásában, mely kérelmében a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontja alapján kérte a kérelmezett kötelezését, hogy a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat szerinti időpontban és módon tegyen eleget, valamint a b) pont alapján kérte az elmaradt kapcsolattartás pótlását.

Az elsőfokú bíróság a kérelmet elutasította. A végzés indokolása szerint a kapcsolattartásra vonatkozó határozat az elmaradt folyamatos kapcsolattartás körében úgy rendelkezett, hogy a jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a következő megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül kell pótolni. A kérelmező a pótlás iránti kérelmét még a pótlásra meghatározott határidő lejárta előtt terjesztette elő, ezért a kérelme idő előtti.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és felhívta a kérelmezettet a kapcsolattartás pótlására. A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a kérelmező a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerint felhívás kibocsátását is kérte, ezért az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna a határozatban foglalt legközelebbi megfelelő időpontot, és annak alapján dönthetett

volna arról, hogy van-e helye a kérelmezett pótlás biztosítására történő felhívásának. Amennyiben az állapítható meg, hogy a kapcsolattartás pótlására megállapított határidő még nem járt le, akkor a pótlásra vonatkozó felhívásnak nincs helye, de a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontja szerint felhívás kibocsátását ez nem zárja ki. Amennyiben megállapítható, hogy a kérelmezett neki felróható okból határidőben nem tett eleget kapcsolattartási kötelezettségének, fel kell hívni arra, hogy a következő esedékes kapcsolattartásnak tegyen eleget.

Más a helyzet akkor, ha a kérelem a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) és c) pontja¹⁷ szerinti felhívásra irányul. Ebben az esetben nem vizsgálhatja a bíróság a kapcsolattartás pótlására megállapított határidőt, és a kérelem előterjesztésének határidejét is a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésétől kell számítani.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok kapcsán a végrehajtás szempontjából problémát okoz, ha a pótlás úgy van meghatározva, hogy annak a legközelebbi alkalmas héten, vagy hat hónapon belül kell megtörténnie. A legközelebbi alkalmas hét meghatározása nem egy egyértelműen és a felektől függetlenül meghatározható egzakt dátum, a legközelebbi alkalmasság feltételezi, hogy az időpont az érintettek mindegyike számára megfelelő. A bíróság ilyen esetben vizsgálja, hogy az eljárás egyéb adatai alapján megállapítható-e, hogy a felek között volt megegyezés a legközelebbi alkalmas hétre vonatkozóan. Amennyiben azonban ezt nem lehet megállapítani, a kapcsolattartás határideje hat hónap, így a pótlás kizárólag a határidő elteltét követően kérhető. Ilyen esetben elfordulhat, hogy a kérelem azért kerül elutasításra, mert valóban idő előtti.

V. A végrehajtás elrendelése

V.1. A felróhatóság vizsgálata

A határidőben előterjesztett és kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló kérelem alapján a végrehajtás elrendelése körében elsősorban azt kell vizsgálni, hogy a kérelmezett a határozatban foglaltakat neki felróható okból megszegte vagy sem.

¹⁷ Ha a kapcsolattartásnak egyéb, a kapcsolattartásra jogosultnak fel nem róható akadálya volt, annak elhárulását követően biztosítsa a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.

A Bnptv. 22/B. § (4) bekezdése kifejezetten a felróhatóságot rögzíti szemben a hatáskörváltozást megelőző szabályozással, miszerint a gyámhatóság a Gyer. 33. § (4) bekezdése alapján akkor rendelte el a végrehajtást, ha megállapította az önhiba hiányát. A felróhatóság vizsgálata körében a Ptk. 1:4. § (1) bekezdéséből kell kiindulni, melynek értelmében a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. „Az elvárhatóság mértékét „az adott helyzetben általában elvárható” formulában kifejezésre juttatott tipizált és objektivizált elvárási szint határozza meg.”¹⁸ Ennek a megsértése jelenti a felróhatóságot, mely a korábbi szabályozásban szereplő önhibánál egy tágabb fogalmat jelent.

A kérelmezett részéről a felróhatóság számtalan magatartással megvalósulhat, a kérelmezett magatartását és annak felróhatóságát mindig az adott ügy egyedi körülményei között kell vizsgálni. A végrehajtás elrendelése érdekében a kérelmezőnek kell bizonyítania azt, hogy adott helyen és időpontban kapcsolattartásra lett volna jogosult, mely a kérelmezett magatartása miatt meghíúsult, míg a kérelmezett bizonyítási terhét képezi a felróhatóság hiánya.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárások során a felróhatóság hiánya körében rendre felmerül a kérelmezett részéről az arra való hivatkozás, hogy a kapcsolattartás a gyermek akaratából, a gyermek ellenállása miatt hiúsult meg. A bírósági gyakorlat egyértelmű ebben a kérdésben, önmagában az, hogy a kapcsolattartás a gyermek akarata miatt hiúsul meg, az a kérelmezett szülő számára a felróhatóságot nem menti ki.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás kiindulópontja, hogy akár a felek egyezsége, akár a bíróság vagy gyámhatóság döntése szabályozza a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartását, a gyermek érdekét valamennyi esetben annak meghozatala során megfelelő módon figyelembe vették, ezért a határozatban szereplő kapcsolattartás a gyermek érdekében áll. A bíróságnak nem feladata a végrehajtási eljárás során az alapul fekvő határozatban foglaltak vizsgálata és mérlegelése, a bíróság annak végrehajtása körében kell, hogy eljárjon. Amennyiben az eljárás során nem merül fel egyértelmű adat arra vonatkozóan, hogy a határozatban foglalt kapcsolattartás nem áll a gyermek érdekében, a határozat tartalmát a végrehajtás során eljáró bíróság nem bírálhatja felül és - amennyiben annak feltételei fennállnak - nem mellőzheti a végrehajtás elrendelését.

¹⁸ Vékás Lajos, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

A gondozó szülő kötelezettsége, hogy a kapcsolattartás megvalósulása érdekében aktívan közreműködjön, arra a gyermeket megfelelően (fizikailag és pszichésen egyaránt) felkészítse úgy, hogy a kapcsolattartásra szívesen menjen. „A gondozó szülő nemcsak, hogy nem gátolhatja a kapcsolattartást, de az érintkezés puszta - passzív - engedélyezésén kívül a kiskorú gyermeket érzelmileg és fizikailag fel is kell készítenie arra.”¹⁹

A végrehajtás iránti eljárások során igen ritka, de nem kivétel nélküli, amikor a gyermek akarata mégis elegendő a felróhatóság kimentéséhez. Konkrét végrehajtási eljárásban a másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette és megállapította, hogy a felek között folyamatban lévő bontóper során a gyermekeket a bíróság meghallgatta. A gyermekek meghallgatásuk során részletesen nyilatkoztak a kapcsolattartás körülményeire, az elzárkózásuk okaira, és a gondozó szülőnek a kapcsolattartás körében kifejtett magatartására, többek között arra, hogy a gondozó szülő milyen módon buzdítja őket a kapcsolattartáson való részvételre, mit tesz azért, hogy a különélő szülővel való kapcsolatuk rendeződjön. A másodfokú bíróság a gyermekek által elmondottak alapján azt állapította meg, hogy a konkrét helyzetben a kérelmezett szülő úgy járt el, ahogyan az adott helyzetben elvárható, az együttműködési kötelezettségének eleget tett, biztosította és szorgalmazta a gyermekeknek a kérelmezővel való kapcsolattartását, melyek alapján számára a kapcsolattartás megghiúsulása nem felróható.

A fentiek alapján tehát elmondható, hogy egyéb többlettényállási elem esetén a gyermekek egyértelmű és határozott akaratnyilvánítása elég lehet a felróhatóság alóli kimentéshez, de önmagában csak a gyermek akaratára való hivatkozás nem.

A felróhatóság vizsgálata körében merült fel az a kérdés, hogy kimentheti-e a felróhatóságát a kérelmezett azzal, ha a kapcsolattartás a határozatban foglaltaktól eltérő módon és/vagy időtartamban valósul meg. Az egyik konkrét esetben a kapcsolattartás pótlását a kérelmezett azért nem biztosította, mert a gyermeket betegsége alatt a kérelmező is látogatta és gondozta a kórházban, így álláspontja szerint a kapcsolattartás megvalósult. Másik konkrét esetben a gyermekek a hétvégi ottalvós kapcsolattartástól zárkóztak el, azonban néhány órát szívesen töltöttek volna a kérelmezővel, aki azonban ezt nem fogadta el.

¹⁹ 3351/2022. (VII.25.) AB határozat

A bíróság mindkét esetben megállapította a kérelmezett felróhatóságát a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megszegése körében. Az a tény, hogy a beteg gyermeket a kérelmező is látogatta a kórházban nem tekinthető a kapcsolattartás megvalósulásának. A gyermek betegsége a kapcsolattartásnak olyan akadálya, melynek körében a kérelmezettet felróhatóság nem terheli, azonban az így elmaradt kapcsolattartás pótlását biztosítania kellett volna. A kapcsolattartás akkor valósul meg, ha arra a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak szerint, az ott meghatározott módon és időtartamban kerül sor. A kérelmező nem köteles elfogadni az attól rövidebb, csak pár órás kapcsolattartást, és ez nem is értékelhető a terhére.

Szintén a felróhatóság alóli kimentés körében merült fel, hogy ha a kérelmezett a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltakat neki felróható módon megszegi azzal, hogy a kapcsolattartási kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, ezt a felróhatóságát kimentheti-e azzal, hogy az elmaradt kapcsolattartás pótlásának eleget tesz. Ebben a kérdésben a bíróság úgy foglalt állást, hogy a kapcsolattartás pótlását ilyen esetben a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés b) pontja alapján elrendelni nem lehet. Amennyiben azonban a kérelmező kérelme a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontjának alkalmazására is irányult, és megállapítható, hogy a kérelemmel érintett kapcsolattartás a kérelmezettnek felróható okból maradt el, a végrehajtás elrendelésének a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontja alapján helye van.

A fenti kérdéseknek az elméleten túl a gyakorlatban is van jelentőségük. Amennyiben a bíróság felhívja a kérelmezettet, hogy a végzés kézhezvételét követő kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglalt időpontban és módon tegyen eleget, egyúttal felhívja a kérelmezőt, hogy a teljesítésről vagy annak elmaradásáról a határidő lejártát követő 15 napon belül a bíróságot értesítse. Amennyiben a kérelmező arról tesz bejelentést, hogy a kérelmezett a végzésben foglalt felhívásnak nem tett eleget, megindul a végrehajtási eljárás második szakasza, a Bnptv. 22/D. §-ban foglaltak szerint jogkövetkezmények alkalmazása.

A felróhatóságot nem csak a kapcsolattartás megghiúsulása, hanem a zavartalan kapcsolattartás biztosítása körében is vizsgálni kell. A kapcsolattartás zavarására számos magatartás alkalmas lehet. Az Alkotmánybíróság a Ptk. 4:178. § (1) bekezdésében megfogalmazott zavartalan kapcsolattartás biztosításának kötelezettségéből kiindulva vezette le azt, hogy a gyermek számára szükséges hatósági igazolványok átadásának hiánya megghiúsíthatja a zavartalan kapcsolattartás biztosítását. Az

Alkotmánybíróság ugyanakkor kiemelte, hogy „egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadály a elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség (figyelembe veendő például, hogy a különélő szülő rendelkezik-e és ha igen, milyen körben a gyermek külföldre vitelének jogával stb.). A vizsgálat kiindulópontja mindenkor a kapcsolattartásnak a kapcsolattartási döntés (egyezség) keretein belüli zavartalansága.”²⁰

A bíróság összhangban az Alkotmánybíróság idézett határozatában foglaltakkal mindig az adott ügy egyedi körülményeit vizsgálja. Az egyes cselekményeket nem lehet általános jelleggel a kapcsolattartás megzavarására alkalmasnak vagy alkalmatlannak tekinteni, annak hatását mindig az adott körülmények között kell mérlegelni. Egy gyermeket érintő nyilvános rendezvényen való megjelenés például adott körülmények között éppúgy lehet a kapcsolattartás megzavarására alkalmas, mint más körülmények között arra teljesen alkalmatlan. Konkrét eljárásban a nevelési intézmény egy ünnepsége kapcsán merült fel, hogy a gondozó szülő azzal, hogy a rendezvényen megjelent, megghiúsította a kérelmező és a gyermek közötti zavartalan kapcsolattartást. A bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján azt állapította meg, hogy a kérelmezett megjelenése a gyermek számára semmilyen hatással nem járt, így az sem volt megállapítható, hogy az a kapcsolattartást bármilyen módon befolyásolta volna. A szülőknek a Ptk. 4:173. § alapján a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében - egymás családi életét, nyugalma tiszteletben tartva - együtt kell működniük, mely kötelezettség - többek között - magában foglalja, hogy a gyermek életkorából adódó és számára fontos nyilvános eseményeken minél szélesebb körben lehetővé tegyék a másik szülő jelenlétét.

V.2. A kapcsolattartás pótlása

A gyermek kapcsolattartáshoz fűződő jogából következően főszabály szerint az elmaradt kapcsolattartást pótolni kell. A Gyer. 30. § (6) bekezdése ugyanakkor kimondja, hogy a kapcsolattartás pótlása nem veszélyeztetheti a gyermek egészséges fejlődését. Hasonlóan fogalmazott az Alkotmánybíróság a 3066/2022. (II.25.) AB határozatban, miszerint a pótlás elrendelése során elsődlegesen mindig a gyermek legjobb érdekét kell szem előtt tartani.

²⁰ 3351/2022. (VII.25.) AB határozat

A bíróság a végrehajtás elrendelése során törekszik arra, hogy az elmaradt kapcsolattartás pótlásra kerüljön. A végrehajtási eljárás során azonban igen gyakran szembesül azzal, hogy egy-egy család konfliktusos helyzete miatt a kapcsolattartásra jogosult időről időre újabb végrehajtási eljárásokat indít. Ezek a kérelmek általában megalapozottak, ugyanakkor a végrehajtás elrendelése a pótlások körében egy végeláthatatlan növekedést eredményezhet, miközben maguk a pótlások is gyakran meghíúsulnak. A bíróságnak tehát abból kell kiindulnia, hogy a különélő szülővel való kapcsolattartás a gyermek érdekét szolgálja, így amennyiben az elmarad, azt pótolni kell. Amennyiben azonban az ügy egyedi körülményei alapján az állapítható meg, hogy a pótlás elrendelése (például a pótlások nagy száma miatt, vagy ha az elmaradt időszakos kapcsolattartást az egyébként is szélesen szabályozott folyamatos kapcsolattartás mellett lehet csak pótolni) nem szolgálja a gyermek érdekét, annak elrendelésére a végrehajtási eljárásban nem kerülhet sor. A kérelmezett felróható magatartásának a jogkövetkezménye ez esetben a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontja alapján az, hogy a bíróság felhívja, a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglalt módon és időpontban tegyen eleget. Amennyiben a végzésben foglaltak önkéntes teljesítése elmarad, a kérelmező ezzel kapcsolatos bejelentésével megindul a végrehajtási eljárás második szakasza.

V.3. A kapcsolattartással felmerült költségek megtérítése

A Ptk. 4:183. § (1) bekezdése alapján, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett személy a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy szabályait megszegi, az ezzel okozott kárt köteles a másik félnek megtéríteni. A Ptk. fenti rendelkezését a 2019. évi CXXVII. törvény kiegészítette, és a 4:183. § (2) bekezdés értelmében a bíróság a polgári nemperes eljárásban kérelemre kötelezi a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozó, a kapcsolattartás szabályait megszegő felet a kapcsolattartás akadályozása, szabályainak megszegése folytán keletkezett igazolt költségek viselésére.

A hatályos szabályozás értelmében a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozó vagy a szabályait megszegő fél az ezzel okozott kár, és a kapcsolattartás megszegése folytán igazolt költségek megtérítésére is köteles. A kettő közötti lényeges különbség, hogy a kártérítés külön peres eljárásban, míg az igazolt költségek megtérítése a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban kérhető.

A gyakorlatban egyre gyakrabban merülnek fel külföldi elemet is érintő eljárások (pl.: a kapcsolattartása jogosult szülő külföldön él, vagy külföldi utazást tervez). Ilyen esetekben különös jelentőséggel bír, hogy a kapcsolattartás megvalósul vagy sem, mert az érintett számára a kapcsolattartásra történő hazautazás vagy az annak időtartamára szervezett program jelentős kiadásokkal jár.

A Bnptv. 22/C. § (4) bekezdése alapján a kérelmező az igazolt költségeinek a megtérítését kérheti a végrehajtási eljárás során. A jogalkalmazási gyakorlat a költségek igazolását szigorúan vizsgálja, az igényelt költségeknek nemcsak a felmerülését, hanem annak megfizetését is igazolni kell. Nem elegendő például a repülőjegy foglalásának az igazolása, a megtérítéshez szükséges annak bizonyítása, hogy a kérelmező azt ténylegesen meg is vásárolta. A felmerült és megfizetett költségeket tehát a szükséges körben okirattal (pl.: számlával, bizonylattal, banki igazolással) kell bizonyítani a kérelmezőnek ahhoz, hogy annak megfizetésére a bíróság a kérelmezettet kötelezze.

V.4. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat változása

A végrehajtási eljárás során gyakran lehet találkozni azzal a helyzettel, hogy a végrehajtás iránti kérelem előterjesztése és annak elbírálása között a kapcsolattartásra vonatkozó határozat megváltozik. Ennek leggyakoribb esete, amikor a felek között peres eljárás van folyamatban, és a kapcsolattartást ideiglenes intézkedés szabályozta, melyet a per során a bíróság megváltoztat, vagy az eljárás során ítéletet hoz. Ebben az esetben nem ritka, hogy az eredeti határozatban meghatározott ottalvós kapcsolattartás például ottalvás nélküli kapcsolattartásra módosul, vagy az időszakos kapcsolattartás már nem a szünet fele időtartamát, hanem abból csak néhány napot érint.

A bíróság ilyen esetben figyelemmel van a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak változására. Amennyiben az időközben született új határozatban foglaltakból az következik, hogy a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló határozatban foglalt szabályozás már nem alkalmazható, annak elrendelésére nem kerülhet sor. Amennyiben a kérelmező kérelme a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a) pontjára is irányult, a kérelmezett felróható magatartása ennek a jogkövetkezménynek az alkalmazásához vezethet, azonban a kérelem elbírálásakor hatályos szabályozás által nem megalapozott pótlás elrendelésére nincs lehetőség. A bíróság ugyanígy jár el akkor, ha az alapul fekvő határozat tartalma az elsőfokú bíróság végzésének meghozatala és a másodfokú bíróság döntése közötti

időszakban változik. Ebben az esetben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatja és a megváltozott határozat alapján a változással érintett körben mellőzi a végrehajtás elrendelését.

V.5. A végrehajtási eljárás felfüggesztése

A Bnptv. 22/E. § rendelkezései lehetővé teszik az eljárás felfüggesztését abban az esetben, ha a kapcsolattartás a 14. életévét betöltött gyermek akaratnyilvánítása miatt hiúsul meg, és a felek - közös kérelmükre vagy a bíróság elrendelése alapján - közvetítői eljárást vesznek igénybe, vagy a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett a kapcsolattartás megváltoztatását, korlátozását vagy megvonását kéri a bíróságtól vagy a gyámhatóságtól.

A Bnptv. 7/A. fejezete a hatálybalépésekor még a kapcsolattartás megváltoztatása, korlátozása vagy megvonása iránti eljárás körében csak a gyámhatóság eljárására utalt, a jelenleg hatályos szabályozás a Bnptv. 2022. július 16-tól hatályos módosításával került a törvénybe. A módosító törvény alapján a módosítás kifejezetten a Ptk. 4:181. § (4) bekezdésében foglalt eljárásra utal, mely kizárólag azt rendezi, hogy a kapcsolattartás megváltoztatását mikor lehet a bíróságtól kérni, míg a kapcsolattartás korlátozásának és megvonásának szabályait a Ptk. 4:184. § tartalmazza. A szabályozás sajátossága, hogy a Pp. 472. § (2) bekezdés alapján a kapcsolattartás szabályozása, a kapcsolattartási jog korlátozása vagy megvonása iránti kereset önállóan nem, kizárólag házassági perben vagy szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított perben terjeszthető elő. Mindezek alapján a végrehajtási eljárás felfüggesztésére a gyámhatósági eljárásokon kívül a bíróság előtt a kapcsolattartás megváltoztatása iránti per adhat alapot.

A Bnptv. 22/E. § (1) bekezdésében foglalt két feltétel, vagyis a gyermek 14. életévének betöltése és a szükséges eljárás megindítása együttesen eredményezi a végrehajtási eljárás felfüggesztését, míg bármely feltétel hiányában az eljárás felfüggesztésére nem kerül sor. Nincs tehát lehetőség a végrehajtási eljárás felfüggesztésére akkor, ha a kötelezett szülő a kapcsolattartás megváltoztatása iránt a bíróság előtt eljárást indított, de a kapcsolattartás a 14. életévét be nem töltött gyermek akaratnyilvánítása miatt hiúsult meg, ez utóbbi körülmény legfeljebb a kötelezett szülő oldalán a felróható magatartása körében értékelhető. Akkor sem függeszthető fel a végrehajtási eljárás, ha a kapcsolattartás a 14. életévét betöltött gyermek akaratnyilvánítása miatt hiúsul meg, de sem

közvetítői eljárásra, sem a kapcsolattartásra vonatkozó és Bnptv-ben nevesített valamely eljárás megindítása nem kerül sor.

A jogalkalmazás során felmerült a kérdés, hogy a Bnptv. speciális szabályaira tekintettel van-e lehetőség az eljárás felfüggesztésére a Pp. 123. §-ban foglaltak alapján. Konkrét esetben a kérelmezett arra hivatkozott, hogy kiskorú veszélyeztetése miatt feljelentést tett a rendőrségen, mely feljelentés nyomán a nyomozást ismeretlen tettes ellen elrendelték, ezért a Pp. 123. § (1) bekezdés b) pontja alapján kérte a végrehajtási eljárás felfüggesztését. A bíróság a felfüggesztés kérdését a Pp. hivatkozott szakasza alapján érdemben vizsgálta, és a kérelmet arra hivatkozva utasította el, hogy nem állapítható meg, hogy a kiskorú veszélyeztetése bűntette gyanúja miatt indult eljárás során hozandó határozat előkérdése annak eldöntésének, hogy a kérelmezett magatartásával neki felrőhatóan megszegte-e vagy sem a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot.

A fenti döntés alapján tehát a Bnptv. és a Pp. rendelkezései alapján egyaránt lehet kérni a végrehajtási eljárás felfüggesztését, azonban a kérelem alapján mindig az adott ügyben egyedileg kell vizsgálni a törvényi feltételek fennállását.

A végrehajtási eljárás felfüggesztését követően az eljárás vagy folytatódik, vagy a Bnptv. 22/E. § (3) bekezdése értelmében²¹ azt a bíróság megszünteti. A (3) bekezdés kifejezetten a (2) bekezdésben foglalt eljárások eredményes befejezéséhez köti a végrehajtás megszüntetését, így nem minősül eredményes befejezésnek, ha a gyámhatósági határozat ellen indított közigazgatási pert a bíróság arra tekintettel szüntette meg, hogy időközben a támadott gyámhatósági határozatot a felügyeleti szerv megsemmisítette és új eljárás lefolytatását rendelte el. Ebben az esetben az eljárás eredményes befejezése a fenti adatok alapján nem állapítható meg, ahhoz szükséges vizsgálni, hogy az új gyámhatósági eljárásban határozat hozatalára sor került-e, amennyiben igen, az ellen van-e folyamatban jogorvoslati eljárás. A végrehajtási eljárás megszüntetéséhez csak a felfüggesztés alapjául szolgáló eljárás eredményes befejezésének minősülő határozat meghozatala vezethet.

²¹ Ha az (1) bekezdés a) vagy b) pontja szerinti eljárás eredményesen befejeződik, a bíróság a végrehajtási eljárást megszünteti.

VI. A végrehajtási eljárás „második szakasza”, a jogkövetkezmények alkalmazása

A bíróság a végrehajtás elrendelése körében végzésében a Bnptv. 22/C. § (2) bekezdés a)-c) pontjaiban foglalt felhívásokat intézheti a kérelmezetthez, mellyel egyidejűleg felhívja a kérelmezőt, hogy a végzésben foglaltak teljesítésétől vagy annak elmaradásáról a végzésben foglalt határidő lejártát követő 15 napon belül tájékoztassa a bíróságot²².

A Bnptv. 22/D. § (1) bekezdése annak hatálybalépésekor a kérelmező értesítési kötelezettségére határidőt még nem határozott meg, a rendelkezést először a 2020. évi XCIII. törvény egészítette ki az értesítési kötelezettséget ekkor még 30 napban meghatározva, majd a határidő jelenlegi 15 napra csökkentése a 2022. LV. törvény módosításával 2023. január 1-jén lépett hatályba, egyértelműen a végrehajtási eljárás gyorsítása érdekében.

A gyakorlati tapasztalat az, hogy az önkéntes teljesítés megtörténtének bejelentése csak az ügyek kisebb részében történik meg, a kérelmezők a bejelentési kötelezettséget akkor teljesítik, ha a végzésben foglalt felhívásnak a kérelmezett nem tesz eleget.

A jogkövetkezmények elrendelése körében a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a teljesítés elmaradására a kérelmezett önhibájából került-e sor, vagy abban önhiba nem terheli. A Bnptv. a végrehajtás elrendelése körében²³ a kérelmezett oldaláról a felróhatóságot, a jogkövetkezmények elrendelésénél az önhibát vizsgálja. Az eltérő megfogalmazás eltérő vizsgálatot igényel, a „felróhatóság” tágabb fogalom az önhibánál, az önhiba vétkességet feltételez, míg a felróhatóság egyrészt szubjektív, másrészt objektív felelősségi kategória.”²⁴

A jogirodalom oldaláról ezzel szemben felmerült, „hogy ezen családjogi tárgyú nemperes eljárásban a felróhatóságnak egy specializált, ún. családjogi fogalmát kell alkalmazni, amely esetében az „önhiba” és a „felróhatóság” szintén szubjektív tartalmú kimentési alapként kezelendő, azaz a kérelmezőnek azt kell bizonyítania, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt, azzal azonban, hogy e körben nem egy tipizált embertől, egy tipizált élethelyzetben elvárt magatartást kell irányadónak tekinteni, hanem a konkrét kérelmező egyéni szubjektumára viszonyított elvárhatósági

²² Bnptv. 22/D. § (1) bekezdés

²³ Bnptv. 22/B. § (4) bekezdés

²⁴ ld. In: Vajda Andrea: A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának kérdései - a Zalaegerszegi Törvényszék joggyakorlatának áttekintése alapján

mércét kell mérvadóként kezelni. Mindezek alapján levonhatónak tartjuk azt a következtetést, hogy az önhiba és a felróhatóság (családjogi felróhatóság) között érdemi különbség nem állapítható meg.”²⁵

A felvetés már csak azért is megfontolandó, mert jogelméleti szempontból a két fogalom között van különbség, a gyakorlati oldalról nézve azonban a kérelmezett a legtöbb esetben önhibaként is arra hivatkozik, amire a végrehajtási eljárás „első szakaszában”, a felróhatóság alóli kimentés körében.

Az önhiba körében nem vizsgálhatóak azok a körülmények, melyek a végrehajtás elrendeléséig merültek fel, a kérelmezett önhibája kapcsán kizárólag azok a tények és körülmények vehetők figyelembe, melyek a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelését követően következtek be. Az önhiba hiányát alapozhatja meg például a gyermek betegsége a kapcsolattartás pótlására előírt időpontban, de nem mentesülhet a jogkövetkezmények alól a kérelmezett a gyermek akaratára hivatkozással.

A bíróság a Bnptv. 22/D. § (2) bekezdés a)-e) pontjaiban foglalt jogkövetkezmények közül a (3) bekezdés alapján azt rendeli el, mely a leghatékonyabban segíti elő a kötelezettség teljesítését. A bíróság a fenti cél érdekében akár egy, akár több intézkedés együttes alkalmazását is elrendelheti.²⁶ A bíróság a fentiek alkalmazása során egyfajta fokozatosság megteremtésére törekszik, amikor a végrehajtási eljárás során először kell jogkövetkezményt alkalmazni, az általában a viszonylag enyhébb intézkedés, például egy jelképes pénzbírság kiszabását jelenti. Amennyiben azonban ugyanazon felek között már ismételten, akár több alkalommal kerül sor végrehajtási eljárásra, és a bíróságnak ismételten jogkövetkezmények alkalmazásáról kell döntenie, rendszerint határozottabb eszközökhöz nyúl: a kiszabott pénzbírság összege magasabb, és a gyermek érdekeinek védelme érdekében jellemzően a gyámhatóság megkeresésére is sor kerül. Általánosságban elmondható, hogy a bíróság leggyakrabban e két jogkövetkezményt alkalmazza, míg a gyermek rendőrség közreműködésével történő átadása, valamint a gyámhatóság perindítás céljából történő megkeresése kifejezetten ritkának tekinthető.

A Bnptv. 22/D. § (3) bekezdésében szereplő „leghatékonyabban mozdítja elő a kötelezettség teljesítését” fordulat, valamint a (4) bekezdés második tagmondata - miszerint „ha a kérelmezett a

²⁵ Id.: Völcsy Balázs: Kompakt kommentár a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényhez

²⁶ Bnptv. 22/D. § (4) bekezdés

pénzbírságot kiszabó végzésben megállapított határidő alatt sem teljesítette kötelezettségét, a pénzbírság ismételten kiszabható” - a jogalkalmazás során eltérő értelmezésekre adhat alapot.

A Bnptv. 22/D. § (2) bekezdése taxatíve felsorolja, hogy a teljesítés önhibából történő elmaradása esetén a bíróság mely intézkedéseket alkalmazhatja. Ezen felsorolásban a kérelmezett számára semmilyen további kötelezettség teljesítése nem írható elő, így a kötelezettség teljesítése és a pénzbírságot kiszabó végzésben megállapított határidő nehezen értelmezhető. Tekintettel arra, hogy a jogalkotó egyértelműen meghatározta azokat a jogkövetkezményeket, melyeket a bíróság a teljesítés kérelmezett önhibájából való elmaradása esetén alkalmazhat, nem támogatható az a gyakorlat, mely a jogkövetkezmények alkalmazása körében a pénzbírság kiszabásával egyidejűleg a kérelmezett ismételten felhívja, hogy a végzés kézhezvételét követően esedékes kapcsolattartásnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak szerint tegyen eleget, vagy ismételten elrendeli a kapcsolattartás pótlását.

A bíróságnak a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás „második szakaszában”, a jogkövetkezmények alkalmazása körében hozott végzése a végrehajtási eljárást lezárja. A kérelmezőnek további bejelentési kötelezettsége nincs, és a bíróság sem köteles az intézkedésének az eredményét vizsgálni.

VII. Záró gondolatok

A bíróság a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban a kapcsolattartásra vonatkozó határozatnak, és csak annak a végrehajtását rendelheti el. A gyakorlat oldaláról nézve elmondható, hogy sajnos sokszor azért kerül sor a végrehajtási eljárásra, mert az alapul fekvő határozat bizonyos kérdésekben nem egyértelmű, vagy olyan körülményváltozás történik, mely az abban foglaltak értelmezését teszi szükségessé, és a szülők között ahhoz nincs meg a kellő együttműködés.

Az Alkotmánybíróság határozataiból is következően a szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes

jelenléte és támogatása²⁷, a szülők kapcsolatának a megszűnése nem járhat azzal, hogy a gyermek valamelyik szülőjét elveszítse.

A kapcsolattartás a gyermek számára azonban jog és soha nem kötelezettség. Fontos, hogy a gyermeket érintő eljárásokban olyan kapcsolattartásra vonatkozó határozatok szülessenek, melyek a kapcsolattartást a gyermek jogának, mint elsődleges szempontnak a figyelembevételével szabályozzák, és annak meghozatala során a gyermek véleményét a korára és érettségére tekintettel figyelembe vették. A kapcsolattartás végrehajtása során a gyermek érdekét szem előtt tartva kell eljárni, ugyanakkor annak szükségképpen korlátját jelenti, hogy az eljárás célja egy - megfelelő eljárás során létrejött vagy meghozott - határozat végrehajtása.

²⁷ 3067/2021. (II.24.) AB határozat

Felhasznált irodalom:

- Aberti Giulia - Dubraciczky Zsófia: Beszámoló az ELTE ÁJK „Szülői felügyelet, kapcsolattartás és mediáció a gyakorlatban” című konferenciáról. Családi Jog. 2025/3., 50-53. oldal.
- dr. Márton Andrea: A gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti új bírósági eljárás. Jogi Fórum Publikáció.
([https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea_kapcsolattartas_vh\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/marton_andrea_kapcsolattartas_vh[jogi_forum].pdf))
- Harmat Erika - Völcsy Balázs: Új nemperes eljárás a bíróságok hatáskörében: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása. Családi Jog. 2020/1., 23-31. oldal.
- Hámori Antal: A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásában bekövetkezett hatáskörváltozásról, valamint a folyamatos kapcsolattartás pótlásának nehézségeiről - egy jogeset kapcsán. Családi Jog. 2020/4., 26-31. oldal.
- Pungor Viktória Katalin: Kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás a koronavírus-járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet(ek) idején. Családi Jog. 2021/2., 23-29. oldal.
- Szeibert Orsolya: A gyermek a Covid-19 járvány idején - gyermekjogi, gyermekvédelmi és családjogi ajánlások. Családi Jog. 2020/3., 39-43. oldal.
- Vajda Andrea: A kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtásának egyes kérdései - a Zalaegerszegi Törvényszék joggyakorlatának áttekintése alapján. Családi Jog. 2022/3., 30-36. oldal.
- Völcsy Balázs: Kompakt kommentár a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényhez. 2025. évi Jogtár-formátumú kiadás.
- Zsolnayné dr. Baksa Mária Marléne: A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás. Jogi Fórum Publikáció.

(https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2024/05/baksa-merlene_a-kapcsolattartas-vegrehajtas-iranti-nemperes-eljaras_cimlappal.pdf)